

בעצם זה היה

איכפת לאזרחים — אבל פתקהבוחרים דיגרג

משעות הבוקר, החל פתקהבוחר מדגג בידיהם של האזרחים. רק מיעוט קטן באוכלוסיה היה מעוניין באמת בבחירות. מילבד כמה מתחסדים, קיבלו כולם בברכה את הבטלה של יום השבתון. הם היו חופשיים לצאת לפיקניק קים, להסתובב, לבקר ידידים, לשחק קלפים.

תוך כדי כך טעמו את טעמו של יום שבתון בתל-ידי, כפי שהאירופים נהנים ממנו בכל שבוע. בארצות שבהן יש שבוע עבודה של חמישה ימים.

אבל המצפון האזרחי לא נתן מנוח. הרגשה שהם היו צריכים להצביע, ולמלא את "החובה האזרחית", כירסמה בלב האזרחים. אייפאשר היה ליהנות באמת מפירות השבתון, מבלי למלא את החובה הקטנה הזאת.

וכך, לאט-לאט, באו בכל זאת אזרחים רבים, בשיעור של עשרות אחוזים מרבית זכות-הבחירה, אל הקלפיות. רק אחרי של שילשלו את שני הפתקים אל תוך התיבה, הם הרגישו שזהו זה — הם עשו את שלי-הם, ועכשיו הם יכולים להתבטל במצפון שקט.

השבתון המבורך. בדיעבד, הוכיח הדבר בעליל כי מהיבטי יום-השבתון צדקו. לולא השבתון, היה אחוז המצביעים נרפל מן הסתם, מ-25% בהחירות היו נעלמות בין עיסוקי-השיגרה, איש כימעט לא היה מרגיש צורך להשתתף בהן. האנשים היו ממחרים הביתה אחרי העבודה, כמדי יום. הקלפיות היו נשארות ריקות. רק שבתון הציל את הבחירות מגורל זה. הוא העניק חגיגות כלשהי לאירוע שהיה נצא, אחרת, ללא זווה והדר וגם ללא עניין פוליטי אמיתי (ראה הנדון).

הדמוקרטיה העירונית היא התא האיסודי של התהליך הפוליטי, כשם שהמישפחה היא התא היסודי של החברה. עצם המילה "פוליטיקה" נגזר מן המילה היוונית "פוליס" (עיר). גם אזרחים שאינם מבינים, בעצמם, את הבעיות המורכבות להפליא הן עומדות לפני המדינה המודרנית. חוקה עליהם שהם מסוגלים להבין את הבעיות העומדות לפני ראש המועצה המקומית בי עירייתם. הבחירות המקומיות היו אמריות לחדד את החוש הדמוקרטי שלהם.

בכאנני הול. אולם, דווקא הדמוקרטיה העירונית סבלה בקשה בשנים האחרונות, ולא רק בישראל. במדינות רבות התגלתה הערייה כבור-שומן של שחיתות פוליטית. בארץ התקדם תהליך זה בעיריות לא מעטות, ששמן נקשר בגלוי או בסתר עם פשרות-שחיתות שונות, עד כי חברי-כנסת אחד אמר השבוע בזילזול: "מי שהולך להיות עסקן עירוני, הוא או טיפש או מושחת. הטיפש רוצה בכבוד, המושחת רוצה בכסף".

וכיוון שהערייה חולשת על דברים הקשורים בממון, כגון רישיונות-בנייה, הן פיתוי לשחיתות גדול במיוחד בדרג העירונית.

ובכל-זאת — כאשר מילאו השבוע מאות אלפי אזרחים את "חובתם האזרחית" והצביעו לעיריות ולמועצות המקומיות, היתה זו הפגנה נוספת של חיוניות התהליך הדמוקרטי בישראל — שהוא כשלעצמו בחוקת נס, לאור העובדה שמרבית אזרחי ישראל לא ראו מעולם דמוקרטיה מהי בארצות שמהן באו, ממוסקוה עד מאראקש, ושגם בארץ-ישראל שלטה עד לקום המדינה דיקטטורה קולוניאלית.

בחירות

למחרת היום

כמכה אחת השתנתה

התמונה הפוליטית

במדינה — והדבר משפיע

על כל המפלגות

דווקא במאבק העיקרי של היום — הן קרבות על ראשות העירויות — היו האפי

שימועון פרס במטה המערך ביום-הבחירות

מתנגדי בגין ומדיניותו. למיעוט זה אין עדיין כתובת. קרוב לוודאי שתהיה לו כתובת כזאת. בבחירות הבאות, בצורת השמיה של הסידי אריישראל השלמה, בהנהגת אנשים כמו חיים דרוקמן מן המפ"ד, גאולה כהן ושלמה ושמיר מהליכוד. פרישה זו ימינה עשויה לכרסם עוד יור תר בכוחו של הליכוד — אלא אם כן כבר השתקפה עדיין בחיזויי של הטלוויזיה הר שבוע.

השנייה: הליכוד לא נהנה כלל מהתפרקות ד"ש. והיא עובדה רבת-השיבות. מסתבר ושלמרות מדיניות-השלוש, והיעלם של הפחדים העמוקים ושעורר הליכוד בי עבר אצל בוחרים מן המרכז, אין עוד זרימה מן המרכז אל הימין. כפי שאמר הר פרופסור יסבה וייס בטלוויזיה, מסתבר כי הליכוד מיצה את מקורות יניקתו בתור צאתה של 1977.

המרה במיוחד. עבור הליכוד, העובדה שזהו למעשה המיבחן הראשון של הליכוד אחרי שנה וחצי בשילטון, אם ההישגים במדיניות-החוק לא הבואו לשום עלייה נוספת, פירושה החבר שהכישלון בענייני הפנים, החברה והכלכלה, קיזזו את כל היישגים (ראה מינוגרת).

הירושה של ד"ש. הפרק המעניין ביותר הוא, כמובן, זה של ד"ש.

ד"ש הצליחה לאשר, תוך שנה וחצי בלבד, את כל הטענות של מבקריו (ובכך ללם העולם הזה) עם הקמתה: שהיא גיי דול קוניונקטורלי ומלאכותי, שהיא כולה מיקסו-שיווא של יחס-ציבור, שהיא חסרה עמוד-שדרה, בסיס ומצע.

מבחינה זו לא היתה כל אפתעה כהי עלמה הכימעט-מחלט של ד"ש, על כל פלגיה, מן המפה הפוליטית. השאלה הן גדולה היתה: לאן יילכו הקולות?

השבוע ניתנה התשובה הברורה. לכל אחד משני הפלגים נותר רסיס, העשוי — במיקרה הטוב — להבטיח לו את היכולת לעבור את אחוזה-חסימה — אילו היו הבחירות מתקיימות כבר כיום.

מעמדם של ייגאל דיין והמחאל תמיר בן ממשלה הנוכחית הפך מגוחך, אנטאכרוניום הזרק לשמיים. לכל התנועה הזאת מגיע

תעות מעטות. בניגוד למצופה, ניכרה הר אפתעה הגדולה דווקא בתמונה הארצית — הן בתמונה הכללית של ההצבעה לרשויות המקומיות, הן בתמונה שהשתקפה בחיזויי הטלוויזיה לגבי הבחירות לכנסת, אילו התקיימו השבוע.

שתי התמונות השלימו זו את זו. במישור העירוני, יש להשוות את התוצאות לאותן שנתקבלו לפני חמש שנים, כאשר נערכו הבחירות העירוניות האחרונות. היה זה זמן רב לפני העלייה הגדולה של הליכוד והתמוטטות מיפלגת-העבודה.

העובדה שהמערך שמר על כוחו בי מישור זה, למרות כל מה שקרה מאז, פירושה עלייה גדולה של המערך לעומת 1977. במישור הממלכתי יש להשוות את תוצאות השבוע לתוצאות הבחירות של מאי 1977 ולהרכב הכנסת הנוכחית. כאן הל שינוי מהותי, שגם פירושו עלייה גדולה של המערך וקיפאון הליכוד.

קיפאון — התפוצצות — זינוק. כבר המבט הראשון מלמד על שלושה תהליכים שלובים:

● למרות ההישג ההיסטורי של הליכוד במדיניות-החוק, החל בהחלטתו של אנור אל-סאחאת לערוך את ביקורו הן היסטורי בירושלים דווקא בימי שילטונו של מנחם בגין, וכלה בתהליך המשאומתן שהגיע לסף תחימת הסכמי-השלוש ול-הענקת פרס-נובל למנהיג הליכוד — קפא הליכוד.

● בעת-הסבון הגדולה והזוהרת של ד"ש התפוצצה, ולא נותרו ממנה אלא זיכרונות עגומים. 15 המנדטים של ד"ש הצטרפו ל-4. וייתכן שגם זה אינו סוף-פסק.

● המערך רשם זכותו עלייה דרמאטית של כ-33%. היא לא החזירה אותו למקום הבכיר במדינה, אך היא הביאה אותו אל סף הניצחון, ושיעניק לו את האופציה הן סבירה לכונן את הממשלה הבאה.

מה קרה הליכוד? מה משמעותם של נתונים אלה מבחינת ניתוח העבר וחיזוי העתיד?

משהו קרה לליכוד. הדבר חמור עוד יותר לאור כמה עובדות נסתרות.

האחת: יש בליכוד מיעוט קנאי של

כיום בקושי תפקיד של שר-התיקשרות — אם בכלל.

גורלו של אמנון רובינשטיין לא שפר יותר. ההרפתקה שלו עם גנרלים למיניהם הריסה גם את תדמיתו שלו, וכוחו הציבורי שוב אינו שונה מזה של 1977, אך הוא נשאר צף על פני המים.

עיקר הקולות של ד"ש חזרו למקום שממנו באו — ואל מיפלגת-העבודה. 10 המנדטים של ד"ש ושהשתחררו (נוסף על 2 לידיו, 2 לרובינשטיין ו-1 שחזרו לל"ע) הלכו כולם למערך.

ניצחון העבודה. המנצחת הגדולה והמפתיעה היתה מיפלגת-העבודה. למעשה קיבלה בחזרה את כל אשר איבדה לטובת ד"ש.

האם היה זה בבחינת חידוש האמון בן מיפלגה זו? קשה היה להאמין בכך, לאור מצב-הרוח ברחוב. לא ניכרה בשבועות הר אחרונים התלהבות חדשה למיפלגה.

סביר יותר להניח כי העבודה משמשת עתה מוקד כל קולות-המחאה במדינה. מי שרצה להצביע נגד הליכוד, ומאס בפלגי ד"ש, מוכרח היה להצביע בעד המערך, מחוסר כתובת ממשלת אחרת.

ואולם תהיה הסיבה אשר תהיה — ניצחון זה מעלה למרומים את שימועון פרס. מאחר שהוא עמד בראש המיפלגה, ייזקף הר ניצחון — ובצדק — לחשבונתו. הוא הפך אישיות לאומית, בעל פוטנציה בינלאומית.

ייתכן שבסופו של דבר יהיה זה ניצחון פירטוס. במיפלגת-העבודה עדיין לא החל תהליך של הבראה ושיקום, שהיה עשוי להעלות כוחות חדשים. הניצחון של השבוע עשוי לקטול תהליך זה עוד קודם ושהחל. שיכרוך-הניצחון, אחרי שנה וחצי במיכוד, עשוי לבצר את ההנהגה הקיימת, להחניק באינם כל כוחות חדשים.

דוידול המפ"ד. תופעה מעניינת נרשמה בטוה ברירת המפ"ד. בשביל מיפגה בסדר-גודל כזה, והיא ירידה מסוינת ביותר, מה מקוריה?

קרוב לוודאי שיש לה כמה גורמים. בין השאר:

● הדתיים היתור-קיצוניים עברו ל-אגודת-ישראל.

● הדתיים הלאומנים, אנשי גוש אמרנים, בוודאי נמנעו מהצבעה בקלפי הניסיונית של הטלוויזיה מפני שלהם, כמו ל-שוליים הלאומניים של החרות, שוב אין כתובת. עתידם הוא במיפלגה החדשה של ארץ-ישראל השלמה, שתקום מן הסתם.

גם למיפלגות אחרות אין תמונת-השבוע מנבאת טובות:

● הירידה הקלה של מחנה שלי, הר מסוכנת את המנדט השני שלו, מסוכנת יותר מכפי שהיא נראית במבט ראשון. היא היתה צריכה ליהנות מן העלייה הר דרמאטית בפופולאריות של רעיונותיה שלום. והשתתפות המועצה בבחירות היתה צריכה לתת עדיפות למיפלגות קטנות בעלות מטיאוציה חזקה. אם למרות כל אלה היו התוצאות מאכזבות, יכול הדבר לשמש לתנועה זו מוזן רב למחשבה. ברור כי שלי לא משך שום קולות מן המצבור של ד"ש.

● תנועתה של שולמית אלוני החזיקה מעמד. אין זה מבשר טחבות למיפלגה הקרובה מאד לאחוז-החסימה, שכל תנועה קלה עלולה לחסלה. מעניין שגם אלוני לא קיבלה בחזרה את הקולות שהפסידה ב-1977 לד"ש.

● רק"ח איבדה מכותה. ברור שזו תגובה על עמדתה השלילית כלפי הסיקמפדייווד, המרתיעה, כנראה, רביי העתקים בישראל.

● שמואל פלאטורשרון נתגלה כפי הוא — אדם שהצליח פעם בתעלול לו סיכוי לחזור עליו.

כוחה של תמונה מיקצועיים יזוהרו מדי לתחזיות עטה בבחירות שכבות הנהגה בליכוד.

Advertisement for 'צהל' (Zahal) dog food. It features two panels. The left panel shows a dog on a leash with the text 'צהל 79'. The right panel shows a dog on a leash with the text 'צהל 67-78'. Below the panels is a drawing of a dog's head.